

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI İLİŞKİLER EĞİTİMİ
YENİ YAKLAŞIMLAR, YENİ YÖNTEMLER

DERLEYEN
EBRU CANAN-SOKULLU

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

DERLEYEN EBRU CANAN-SOKULLU
TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI İLİŞKİLER EĞİTİMİ
YENİ YAKLAŞIMLAR, YENİ YÖNTEMLER

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 635
SİYASET BİLİMİ 63

ISBN: 978-605-399-526-5

1. BASKI İSTANBUL, AĞUSTOS 2018

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ
YAZIŞMA ADRESİ: İNÖNÜ CADDESİ, No: 6 KUŞTEPE ŞİŞLİ 34387 İSTANBUL
TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 35680

www.bilgiyay.com
E-POSTA yayin@bilgiyay.com
DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

YAYINA HAZIRLAYAN BEYZA BECERİKLİ
TASARIM MEHMET ULUSEL
DİZGİ VE UYGULAMA MARATON DİZGİEVİ
BASKI VE CİLT KARİST BASKI ÇÖZÜMLERİ LTD. ŞTİ.
YEŞİLKÖY MAHALLESİ, ATATÜRK HAVALİMANI CADDESİ,
EGS BUSINESS PARK BLOKLARI, B2 BLOK, No: 8/20 BAKIRKÖY İSTANBUL
TELEFON: 0212 465 92 48 / FAKS: 0212 465 30 83 • SERTİFİKA No: 22827

İstanbul Bilgi University Library Cataloging-in-Publication Data
İstanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi Kataloglama Bölümü Tarafından Kataloglanmıştır.

Names: Canan-Sokullu, Ebru, editor.
Title: Türkiye'de uluslararası ilişkiler eğitimi : yeni yaklaşımlar yeni yöntemler / derleyen Ebru Canan-Sokullu.
Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2018. I Includes bibliographical references and index.
Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 635. Siyaset Bilimi; 63.
Identifiers: ISBN: 9786053995265 (paperback)
Subjects: LCSH: International relations --Study and teaching. I International relations --Study and teaching --Turkey. I International relations --Research --Methodology.
Classification: LCC: JX1293.T9 T87 2018

DERLEYEN
EBRU CANAN-SOKULLU

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI İLİŞKİLER EĞİTİMİ
YENİ YAKLAŞIMLAR, YENİ YÖNTEMLER

Sunuş

İLTER TURAN

Bilimin bir alanında kaydedilen yeniliklerin diğer bilim alanlarını ne zaman ve nasıl etkileyeceğini önceden kestirmek her zaman kolay olmuyor. Örneğin, benim Siyasal Bilgiler öğrencisi olduğum yıllarda, kantitatif nitelikli araştırmalar yok denecek kadar azdı; özellikle yüksek miktarda verinin işlenmesini gerektiren çalışmalar tam anlamıyla istisnai idiler. Bu manzaranın tabii sonucu olarak bizler kantitatif becerilerle donatılmadan yetiştik. Ben bu eksikliğimi daha sonraki yıllarda ancak kendi gayretimle bir ölçüde giderebildim. Halbuki, geriye doğru bakıldığında daha da net görüldüğü gibi, aynı dönemde bilgisayar alanında önemli gelişmeler kaydediliyor ve bilimsel hayatın muhtelif alanları, bu arada sosyal bilimler de, sözü edilen gelişmenin potansiyelinden yararlanarak yeniden düzenleniyordu. Elle yapıldığı zaman maliyeti katlanılamayacak kadar yüksek olan büyük miktarda verinin işlenmesi eylemi bilgisayarlar devreye girince kolaylaşmıştı.

Önce sosyologlar, daha sonra da siyasal bilimciler, gelişen teknolojinin kendilerine ufuklar açacağını görmeye başladılar. Daha ziyade eğitim ve tarım alanında geliştirilmiş istatistik yöntemlerini kendilerinin de kullanabileceğini keşfettikten sonra siyasal bilimde hızlı bir gelişme yaşandı. Davranışların incelenmesine başlandı. Siyasal bilimlerin içeriği zenginleşti ve yeni edinilen bilgilerin ışığı altında yeniden tanımlandı. Pek de uzun olmayan bir süre içinde siyasal bilim öğretiminin içeriği, nelerin nasıl öğretileceği hissedilir derecede değişti. Örneğin, daha önce müfredatta yer almayan Metodoloji, zorunlu dersler listesine eklendi. Böylece, daha olağan derslerin içeriğinde yete-

rince yer almayan araştırma mantığı ve teknikleri, hipotez oluşturma, sınamaya, verilerden istatistiki çıkarımlarda bulunma türünden beceriler öğrencilere kazandırıldı. Tablolar, grafikler, modeller sık sık hem karatahtalarda hem de yazılı belgelerde kullanılır veya yer alır oldu.

Bu süreç içinde, siyasal bilim uzmanlarının bir bölümü kendilerini yeniden donatmaya, böylece yeni yöntemlerle araştırmalar yapmaya yöneldiler. Diğerleri hiç olmazsa yeni yapılan araştırmaları takip edebilme, yorumlama ve eleştirebilmeye yetecek bir donanım edinmeyi yeterli buldular. Giderek güçlenen yenileşmeyi hiç benimsemeyen, yaşanan deneyimin sadece geçici bir sevdadan ibaret olduğunu savunanlar da oldu. Ancak, bugün daha da iyi değerlendirebiliyoruz ki, bilgisayarların gelişmesi, hacimli veri setlerinin işlenebilmesi ve istatistiki sonuçlar elde edilebilmesi, siyasal bilimlerde neyi nasıl öğrettiğimizi yeniden şekillendirdi.

Teknoloji alanındaki yenilik getirmenin giderek ivme kazandığı, bu yeniliklerin tüm bilim alanlarına vakit kaybetmeksizin aktarıldığı bir dönemden geçiyoruz. Bu değişim hızı, insanların kısa zamanda daha fazla bilgi edinmelerini, bu bilgileri de daha sık aralıklarla yenilemeleri gereğini ortaya çıkarıyor. Bu gerçeğe bir de giderek daha fazla iyi yetişmiş insana gerek duyulduğunu eklemek gerek. Geleneksel yöntemler kullanarak çok sayıda insanı önce eğitmek, sonra sık sık yeniden eğitmek ortaya toplumların karşılamakta güçlük çekeceği bir maliyet çıkarıyor. Teknolojinin sağladığı olanaklarla daha çok kişiye, daha düşük maliyetle fazla eğitim vermek imkânlarına daha fazla yönelmek, bunları kullanmak ve geliştirmek gerekiyor.

Bilgisayar ve internetin her türlü eğitim-öğretim alanına giderek daha derinden nüfuz ettiği bir döneme girmiş bulunuyoruz. Kanaatimce, bu gelişmenin özgürleştirici ve demokratikleştirici sonuçlar sağladığı kesindir. Elinizdeki kitabın konu edindiği Uluslararası İlişkiler alanında öğrenim görmek isteyen dünyanın veya ülkemizin en ücra köşesindeki insanlar bile artık kendi programlarına en uygun gelen saatte dünyanın en önde gelen hocalarının hazırladığı dersleri, gerekli buldukları takdirde defalarca izleyebilmekte, bir konuya hakim olabilmek ya da bir beceri kazanabilmek için aynı egzersizi de defalarca tekrarlayabilmektedir. Bu konuda aldıkları hizmetler çoğu zaman ya ücretsiz ya da düşük ücretlidir.

Elinizdeki kitap Türkiye’de Uluslararası İlişkiler eğitiminin gelişimini incelemekle beraber, özellikle öğretim alanında yeni teknolojilerin nasıl kullanıldığını ve kullanılabileceğini ele alan katkılara geniş yer tahsis ederek, bir ihtimal Uluslararası İlişkiler alanında uzmanlık kazanmış kişilerin bile yete-

rince tanışmak fırsatı bulamadığı çabalar konusunda bilgiler sunuyor. Bu bakımdan önemli bir hizmet verdiğiinden kuşku yoktur. Gelecekte benzeri kitapların başka alanlarda da yayınlanacağı söylemek herhalde bir kehanet olmayacaktır. Ne de olsa, değişen teknolojilerin uzmanlık alanlarına yansımaları konusunda ne kadar erken bilgi edinirsek, değişime uyum sağlamamız o kadar daha kolay ve çabuk olacaktır.

Önsöz

MUSTAFA AYDIN

Akademik disiplinlerin gelişim tarihine bakıldığında, Uluslararası İlişkiler, göreceli olarak hâlâ genç bir alandır. Dünyada bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıkışını 20. yüzyılın ilk yarısına, gerçek anlamda gelişimini ise büyük ölçüde Soğuk Savaş dönemine tarihleyebileceğimiz Uluslararası İlişkiler'in Türkiye'de ayrı bir disiplin olarak gelişmeye başlaması, her ne kadar alanla ilgili dersler çeşitli üniversitelerde daha eski tarihlerde verilmişse de, esas itibarıyla 1950'nin sonundan itibaren olmuş; bağımsız bölümler olarak yaygın şekilde örgütlenmesi ise ancak 1980'li yıllarda gerçekleşmiştir.

Tüm akademik disiplinlerin büyük ölçüde kuruluş dönemlerinde yaşayarak arkada bıraktıkları disiplinin niteliği, çerçevesi, uygun araştırma yöntemleri, bilgi kuramıyla ilişkileri, kuramsallaşma gibi tartışmalı konular Uluslararası İlişkiler'de bir türlü arkada bırakılamamış; hatta sıklıkla disiplinin gelişimini dahi engeller düzeyinde günümüze kadar süregelmiştir. Bir ölçüde bunun da sonucu olarak, Uluslararası İlişkiler alanı belirli bir temelin üzerine bina edilen yapı taşlarıyla gelişen bir alan olma özelliğine henüz kavuşamamış, daha çok paradigmalar, teoriler, farklı yöntemler, bilimsel anlayışlar vb. arasındaki sert ve yıpratıcı tartışmalarla ilerlemeye ve gelişmeye devam etmiştir. Yine bir ölçüde bunun sonucu olarak, dönemsel kimlik sorunları yaşayan alan, içine düştüğü varoluşsal tartışmaların da etkisiyle günümüzün farklılaşan öğrenci ihtiyaçlarına cevap vermekte zorlanmaya başlamıştır. Üstelik disiplin, sözü edilen tartışmaların yoğunluğundan, alandaki eğitim-öğretim çabasının nasıl olması gerektiği üzerinde yeterince düşünülmemiş bir alan olarak kalmıştır.

Dünyada bu durumda olan alan, Türkiye’de kaçınılmaz olarak daha ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Dünya genelinde yaşanan sorunlara ilaveten, disiplinin kuramsal gelişimine eklenmekte zorlanan Türkiye Uluslararası İlişkiler alanı, son yıllarda açılan çok sayıda bölüm ve buralara yönelen yoğun öğrenci ilgisi nedeniyle yetkin öğretim elemanı sayısının artırılması, araştırma olanakları ve çıktılarının geliştirilmesi, toplumsal etki ve yaygınlığın artırılması, yenilenme, akademik gelişim, yeni nesil öğrenci ihtiyaçlarının değerlendirilmesi gibi pek çok konuda dünyanın da gerisinde kalmakta, eğitim-öğretim de ise her yıl artan öğrenci grupları karşısında büyük ölçüde geleneksel yöntemlerle ayakta durmaya çalışmaktadır.

Üstelik, konunun farklı yönlerine bakan az sayıda makale ve çeşitli konferanslardaki sunumlar bir yana bırakılırsa, Türkiye Uluslararası İlişkiler alanının kuruluş, gelişim, genişleme ve geleceğiyle ilgili sistematik ve bütüncül herhangi bir çalışma da henüz yapılamamıştır. Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK) tarafından 2004 yılından bu yana düzenlenen “Uluslararası İlişkiler Çalışmaları ve Eğitimi” kongrelerinde çeşitli şekillerde dile getirilen sorunlar ve çözüm önerileri ile eğitim-öğretimle ilgili sunulan farklı çalışmalar ise henüz bütüncül bir rapor veya yayına dönüştürülebilmiş değildir. Bu çerçevede, bu derleme Türkiye’deki farklı üniversitelerde görevli öğretim elemanlarının kendi deneyimlerinden yola çıkarak, Uluslararası İlişkiler eğitimindeki farklı yöntem ve yönelimleri ele aldıkları ilk çalışmadır. Bu türde bir yayın hazırlama fikrinin ilk defa UİK kongrelerinde gündeme gelmesi, bu derlemede yer alan çalışmaların önemli bir kısmının yine bu kongrelerde sunulmuş tartışılmış olması da ayrıca mutluluk verici bir gelişmedir.

Eğitimleri itibariyle farklı ülkelerdeki eğitim-öğretim süreçlerini deneyimlemiş, akademik gelişimleri itibariyle farklı ekollerin parçası oldukları söylenebilecek, Türkiye’de farklı devlet ve vakıf üniversitelerindeki eğitim-öğretim şartlarını yaşama imkânı bulmuş ve farklı dönemsel tecrübeler edinmiş akademisyenlerin çalışmalarını bir araya getiren bu derlemenin Türkiye Uluslararası İlişkiler alanının genel gelişimine ve özellikle alandaki eğitim-öğretim arayışlarına önemli bir katkı sağlayacağına inanıyorum. Umudum, bu çalışmanın ortaya koyduğu farklı yöntemleri tartışacak, bıraktığı boşlukları dolduracak ve alternatif önerileri gündeme getirecek yeni çalışmalara öncü olmasıdır. Zira ancak bu şekilde Türkiye Uluslararası İlişkiler disiplini yeni nesil Uluslararası İlişkiler öğrencilerinin ihtiyaçlarına cevap verebilir ve alanın dünyadaki gelişimine paralel ilerlemesini devam ettirebilir.

Kitabın tüm Uluslararası İlişkiler çalışanlarına faydalı olacağı inancıyla, keyifli okumalar dilerim.